

Tadeusz Białecki, *Słownik nazw fizjograficznych Pomorza Zachodniego*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2001, s. 845

Prof. Tadeusz Białecki, historyk związany z Uniwersytetem Szczecińskim, opublikował obszerny polsko – niemiecki i niemiecko – polski *Słownik nazw fizjograficznych Pomorza Zachodniego*. Praca składa się ze wstępu, wykazu skrótów, słownika polsko – niemieckiego (część I), słownika niemiecko – polskiego (część II) i bibliografii.

We wstępie autor informuje, że praca obejmuje tę część historycznego Księstwa Pomorskiego, która dziś znajduje się w granicach Polski (obszar od granicy polsko – niemieckiej na zachodzie, wybrzeże Bałtyku na północy, Wartę i Noteć na południu, aż po Złotów - Lębork na wschodzie). Przypomina również historię nazewnictwa fizjograficznego na Pomorzu Zachodnim po 1945 r. Polonizacją nazw oficjalnie zajmowała się KUNM¹. Tworzyła je także lokalna administracja, pracownicy poczty i kolei, rybacy, wędkarze itp. Nazwy wielu obiektów zmieniały się, zanim zostały ustalone oficjalnie. Wiele z nich to tzw. kalki z języka niemieckiego, np. *Fuks Berg* to *Lisia Góra*. Twórcy nazw starali się zachować często słowiańskie brzmienie nazw zgermanizowanych, np. *Lanke – Łąki, Dołgie – Długie*. Niektóre z nich nie mają jednak nic wspólnego z dawnymi zapisami; są to tzw. chrzty językowe.

Autor objaśnił również metodologię pracy. Nazwy, które znalazły się w jego pracy wynotowane zostały ze *Słownika nazw geograficznych Polski północnej i zachodniej* S. Rosponda, „Monitorów Polskich”, a także z map i literatury krajoznawczo – turystycznej.

Słownik.. obejmuje nazwy obiektów fizjograficznych, takich jak rzeki, jeziora, bagna, błota, lasy, góry, wzniesienia, kanały, wyspy, półwyspy, mielizny, zatoki i różne ciekły wodne.

W części pierwszej pracy zestawione zostały w kolejności alfabetycznej nazwy powojenne polskie i odpowiadające im nazwy niemieckie; w części drugiej nazwy niemieckie i ich polskie odpowiedniki.

Budowa artykułu hasłowego jest następująca: urzędowa nazwa polska zanotowana w opracowaniu S. Rosponda², „Monitorach Polskich” lub innych źródłach (w nawiasach zamieszczono nazwy zwyczajowe, podwójne i inne, które udało się autorowi ustalić dzięki literaturze i ustnym wywiadam), nazwa niemiecka według urzędowego brzmienia nazw znajdujących się na mapach niemieckich w skali 1:25 000, drugi przypadek nazwy polskiej, charakter i lokalizacja obiektu

¹ Komisja Ustalania Nazw Miejscowych i Obiektów Fizjograficznych reaktywowana do życia po II wojnie przez Ministerstwo Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministerstwem Ziemi Odzyskanych. Planem pracy Komisji był *Słownik nazw geograficznych Polski północnej i zachodniej* wyd. przez S. Rosponda we Wrocławiu w 1951 r.

² S. Rospond, *Słownik nazw geograficznych ...op. cit.*

w poszczególnych powiatach według stanu od 1 I 1999 r.

W części drugiej, niemiecko – polskiej, znajdują się następujące elementy: ostatnia sprzed 1945 r. nazwa niemiecka (w nawiasie podano ewentualną nazwę niemiecką sprzed chrztu hitlerowskiego, zmieniającego wiele słowiańsko brzmiących nazw miejscowych i fizjograficznych), nazwa polska identyczna jak w części pierwszej, krótka charakterystyka obiektu (rzeka, jezioro itp.), przynależność administracyjna do powiatu według stanu z 1 I 1999 r. Pominięto nazwy podwójne, zrezygnowano również z opisu położenia geograficznego obiektu fizjograficznego.

Autor słusznie zwrócił uwagę, że wiele niemieckich nazw fizjograficznych do dziś nie ma polskiego odpowiednika.

Książka jest cenną pozycją i ułatwi pracę językoznawcom i historykom, przyczyniając się do dalszych badań nad toponimią Pomorza Zachodniego.

Prof. Białecki stwierdza, że: „*niniejszy słownik może stać się podstawą do opracowania wielkiego słownika geograficzno – historycznego Pomorza Zachodniego*”³.

Bożena Stramek

---

³ T. Białecki, *Słownik nazw fizjograficznych...* op. cit., s. 10.